

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบสองกลุ่มวัดครั้งเดียว (The Posttest – Only Two Groups Designs) มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็ก ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองกับนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม สมมุติฐานการวิจัยคือ คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กโดยรวมและรายด้านของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม ประชากรในการวิจัยเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลในสถาบันพระบรมราชชนก ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการพยาบาลเด็ก 3 และกำลังฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี ที่กำลังฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลเด็ก 3 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 38 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มแบบจับคู่คะแนนมาตรฐานที่ของวิชาการพยาบาลเด็ก 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

แผนการสอนกรณีศึกษา

ประกอบด้วยแผนการสอนกรณีศึกษา 3 แบบที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของการ เรียนรู้แบบกรณีศึกษาและการเรียนรู้โดยการสังเกตและการเลียนแบบของ Bandura (1977) ได้แก่ กรณีศึกษาแบบการเขียน กรณีศึกษาแบบการแสดงบทบาทสมมุติ และกรณีศึกษาแบบมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กตามแนวคิดการดูแลของ Roach (1987) 5 ด้าน โดยใช้เป็นคู่มือเพื่อดำเนินการสอนเป็นโปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา แผนการสอนได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเชิงโครงสร้างและเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการนำแนวคิดเกี่ยวกับกรณีศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาการพยาบาลเด็กจำนวน 5 ท่านและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้นำไปทดลองสอนก่อนนำไปใช้จริง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

ชุดประเมินพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็ก ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน

2.1 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาพยาบาลผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกรอบแนวคิดการดูแลของ Roach(1987) 5 ด้าน ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ว่าพบหรือไม่พบพฤติกรรม ประกอบด้วย รายการพฤติกรรมที่ทำการสังเกต รวม 27 รายการ โดยทำการสังเกตในสถานการณ์การให้ยารับประทานแก่ผู้ป่วยเด็กแบบบันทึกผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต (Inter-Observer Relibility) ได้ค่าความเที่ยงเฉลี่ยระหว่างผู้สังเกตทั้ง 3 ครั้ง = 0.98

2.2 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็ก ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามแนวคิดการดูแลของโรช (1987) 5 ด้าน คือ 1.ความเห็นอกเห็นใจ (compassion) 2.สมรรถนะในการดูแล (competence) 3.ความเชื่อมั่นไวใจ (confidence) 4.ความสำนึกถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรม (conscience) และ 5. พันธะผูกพันในการปฏิบัติการดูแล (comnaitment) ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถามที่สร้างจากเหตุการณ์ที่พบบ่อยในการดูแลผู้ป่วยเด็กและเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ รวม 39 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นวิธีการประมาณค่าตามวิธีของ Likert 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงโดยคำนวณค่าความเที่ยงด้วยสูตร Cronbach coefficient = 0.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลารวม 4 สัปดาห์

กลุ่มทดลองได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างสัมพันธภาพ และชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากนั้นได้รับการสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาทั้ง 3 แบบจากผู้วิจัย ซึ่งในแต่ละแบบประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1.ขั้นได้มาซึ่งความรู้ และ 2. ขั้นการกระทำในสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วย โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบในการสอนและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ รวม 7 ครั้ง ครั้งละ 1 – 2 ชั่วโมง

กลุ่มควบคุม ได้รับการสอนตามปกติในหอผู้ป่วยจากอาจารย์นิเทศประจำหอผู้ป่วยเด็กที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์การสอนใกล้เคียงกับผู้วิจัย

ในสัปดาห์ที่ 4 ประเมินพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็ก โดยการสังเกตและสอบถามพฤติกรรมกรดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและนักศึกษากลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยคำนวณคะแนนพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กจากแบบสอบถามพฤติกรรม การดูแลและจากแบบสังเกต โดยนำคะแนนดิบในแต่ละด้านมารวมกัน และนำคะแนนมาวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for WINDOWS โดย หาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของคะแนนพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของ กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองและเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็ก หลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยสถิติ Dependent t - test

สรุปผลการวิจัย

1. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กโดยรวมของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 235.16$, S.D. = 12.54) สูงกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุม ($\bar{X} = 214.89$, S.D. = 15.04) อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กรายด้านทุกด้านของนักศึกษาในกลุ่ม ทดลองสูงกว่านักศึกษาในกลุ่มควบคุม และส่วนใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ยกเว้นด้านพันธะผูกพันในการปฏิบัติดูแล ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ

จากคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาโดยรวม สามารถสรุป ได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา สามารถพัฒนาพฤติกรรมการดูแล ผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลในสถาบันพระบรมราชชนก ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการ พยาบาลเด็ก 3 และกำลังฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยเด็กได้

จากคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษารายด้าน สามารถ สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา สามารถพัฒนา พฤติกรรมการดูแล ผู้ป่วยเด็กในด้าน 1. ด้านความเห็นอกเห็นใจ 2. ด้านสมรรถนะในการดูแล 3. ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ และ 4. ด้านสำนึกความถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรม ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลใน สถาบันพระบรมราชชนก ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการพยาบาลเด็ก 3 และกำลังฝึกปฏิบัติงานบนหอ ผู้ป่วยเด็กได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาต่อพฤติกรรม การดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาพยาบาล สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กโดยรวมของนักศึกษา พยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ พบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กโดยรวมของ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาสามารถพัฒนา พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลได้เนื่องจาก กลุ่มทดลองได้เรียนรู้ ตัวแบบพฤติกรรมกรรมการดูแลจากกรณีศึกษา 3 แบบซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป ได้แก่กรณีศึกษา แบบการเขียน กรณีศึกษาแบบการแสดงบทบาทสมมติ และกรณีศึกษาแบบมอบหมายงานให้ ศึกษา ซึ่งจากกรณีศึกษาทั้ง 3 แบบ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ดังนี้ กรณีศึกษาแบบการเขียน เป็นกรณี ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเรื่องราวเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้ป่วยเด็กและพฤติกรรมกรรมการดูแล ผู้ป่วยเด็กของพยาบาล เป็นกรณีที่ทำให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาพฤติกรรมกรรมการดูแลและศึกษา พฤติกรรมการดูแลจากตัวแบบโดย ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ อภิปรายประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้อง ข้องกับพฤติกรรมกรรมการดูแลในกรณีศึกษา นอกจากนี้ในกรณีศึกษาแบบการแสดงบทบาทสมมติทำ ให้ให้นักศึกษามีโอกาสแสดงพฤติกรรมและร่วมแสดงอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการดูแลผู้ป่วย ในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพฤติกรรมและอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ได้ฝึก การใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ (อภรณ์ ใจเที่ยง ,2540 ; ทิสนา เขม มณี , 2543) นอกจากนี้ การศึกษาของประทีน สีเงิน (2534) พบว่า การสอนโดยใช้บทบาท สมมุติสามารถพัฒนาทัศนคติเชิงจริยธรรมได้ ในกรณีศึกษาแบบมอบหมายงานมีกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของพยาบาลและเพื่อนนักศึกษาซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กจากการปฏิบัติของผู้อื่น ทำให้นักศึกษามีเป้าหมายในการเรียนรู้และให้ความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กที่ดีที่นำมาเป็นแบบอย่างในการดูแลผู้ป่วยเด็ก นอกจากนี้หลังจากการเรียนรู้ในแต่ละกรณีศึกษายังมี กิจกรรมที่ประยุกต์แนวคิดที่ได้จากการเรียนรู้ในกรณีศึกษาด้วยการเขียนแผนการปฏิบัติการ พยาบาลประจำวัน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติในสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วย โดยใช้แนวคิดการดูแลผู้ป่วยของ Roach (1987) 5 ด้านเป็นกรอบแนวคิดที่นักศึกษาจะวางแผนการดูแล ผู้ป่วยเด็กให้ครอบคลุมตามแนวคิดการดูแล ซึ่งทำให้ พฤติกรรมมาดูแลบางเรื่องที่เป็นนามธรรม

เช่น ความเห็นอกเห็นใจผู้ป่วย เป็นต้น ให้มีความเป็นรูปธรรมที่จะปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้หลังการปฏิบัติการดูแลตามแผนปฏิบัติการพยาบาลประจำวันที่วางแผนไว้ ผู้วิจัยได้นัดหมายนักศึกษาซึ่งทำให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลและพูดคุยถึงปัญหาอุปสรรคที่จะช่วยกันในการหาแนวทางแก้ไข นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ที่จะปรับปรุงพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กของตนเองให้เหมาะสม นอกจากการเรียนรู้เป็นรายกลุ่ม จากการร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ อภิปรายแล้วยัง มีกิจกรรมการมอบหมายงานนักศึกษาเป็นรายบุคคล ประเมินและบันทึกพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กของตนเองลงในสมุด “ใครในดวงใจ & ฉันเป็นอย่างไร” ซึ่งทำให้นักศึกษาเกิดการประเมินตนเอง และเป็นการเตือนตนเองในการกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมซึ่งเป็นการกำกับตนเองในด้านการเรียนอย่างหนึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ ทศนีย์ นนทะสร (2533) ซึ่งจากงานวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า นักศึกษากลุ่มที่ดูตัวแบบและฝึกการกำกับตนเองมีพฤติกรรมช่วยเหลือทางการพยาบาลสูงกว่ากลุ่มควบคุม และจากการศึกษาของ วิมลพรรณ ว่องไว (2540) พบว่า นักศึกษาที่มีการกำกับตนเองด้านการเรียนแตกต่างกัน จะมีการปฏิบัติการดูแลที่แตกต่างกัน

จากกิจกรรมในโปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาดังกล่าวประกอบด้วย การสังเกต การฝึกซ้อม การลงมือปฏิบัติและการประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการที่สอดคล้องตรงกับแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) คือเมื่อนักศึกษาได้สังเกต ได้มี ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ก็จะเกิดความหมายในเชิงสัญลักษณ์ขึ้นและในที่สุดจะนำมาปรับแต่งเป็นการแสดงพฤติกรรมดูแลที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้การที่นักศึกษาได้ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ ทั้งนี้ การคิดจะเกิดขึ้นได้ ต้องใช้สถานการณ์หรือประสบการณ์ที่บุคคลได้ประสบ โดยการคิดที่มี คุณภาพ เกิดจากการคิดอย่างมีกระบวนการ ซึ่งจะก่อให้เกิดการแก้ปัญหาหลายแนวทาง และเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์เพื่อการแก้ปัญหาและกระทำพฤติกรรม (ดร.ณิ รุจกรกานต์ , 2541) นอกจากนี้ประโยชน์ของการเรียนรู้จากกรณีศึกษาดังกล่าว ช่วยพัฒนาเจตคติ คุณธรรม และพัฒนาคุณลักษณะให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านนั้นๆ (จินตนา ยูนิพันธุ์ , 2536 ; ประกอบคุปรัตน์ , 2537) และจากการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทำให้นักศึกษามีความตั้งใจกระทำพฤติกรรมจริยธรรมสูงกว่านักศึกษาที่เรียนตามปกติ (กาญจนา ปัญญา นนท์วาท , 2539) จากเหตุผลและข้อมูลสนับสนุนดังกล่าวจึงทำให้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาสามารถพัฒนาพฤติกรรมดูแล ผู้ป่วยโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองได้

สำหรับนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กโดยรวมน้อยกว่ากลุ่มทดลองเนื่องจาก จากการสำรวจและการสัมภาษณ์อาจารย์ที่สอนกลุ่มควบคุมเกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนพบว่า การเรียน

ส่วนใหญ่เน้นความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับโรค พยาธิสรีรภาพและทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลตามขั้นตอนต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนไม่มีหัวข้อที่จะเน้นในเรื่องพฤติกรรม การดูแลผู้ป่วยเด็กโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการสรุปปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตร์ด้านจริยธรรมของ ศรีเกียรติ อนันตสวัสดิ์ (2540) ที่กล่าวว่า ปัญหาด้านผู้สอน ผู้สอนจะสอนความรู้ทางวิชาการมากกว่าการเน้นจริยธรรม ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะรายและการให้การพยาบาลส่วนใหญ่เน้นความรู้ทางวิชาการ ไม่มีการวิเคราะห์ปัญหาประเด็นทางจริยธรรมและปัจจุบันพบว่า จะเน้นด้านเทคโนโลยีในการดูแลรักษามากกว่าการเน้นทางด้านจริยธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของพยาบาล นอกจากประเด็นจากการสรุปปัญหาดังกล่าวแล้วยังพบว่า โดยส่วนใหญ่การจัดการเรียนการสอนทางจริยธรรมมักเป็นเรื่องอิสระของผู้สอนแต่ละคนที่จะนำมาสอน ทำให้สภาพการจัดการเรียนการสอนในคลินิกทางการพยาบาลศาสตร์ ยังขาดการประยุกต์การสอนที่เน้นให้ความสำคัญกับรูปแบบพฤติกรรมดูแลอย่างเป็นระบบ(ชูติมา พิณปัญญานุกูล ,2540) ซึ่งผลกระทบที่ตามมาทำให้นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีไปใช้ในการแสดงพฤติกรรมต่อผู้ป่วยและเนื่องจากพฤติกรรมดูแลมีความเป็นนามธรรมสูง การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้นักศึกษานำแนวคิดการดูแลไปแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญ จากลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมดังกล่าว จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กโดยรวมของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มควบคุมน้อยกว่าและแตกต่างกันกับนักศึกษากลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานที่ 2 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยด้านความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กด้านความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาสามารถพัฒนาพฤติกรรมดูแลด้านความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาพยาบาลได้ เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองได้เรียนรู้แนวคิดการดูแลผู้ป่วยเด็กและใช้แนวคิดการดูแลในการวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวเองแบบจากการเรียนรู้ในกรณีศึกษาแบบการเขียนกรณีเด็กหญิงแพร เรื่อง “ การดูแล : พฤติกรรมที่คุณภาพการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก” ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้พฤติกรรมจากกรณีศึกษาทั้งพฤติกรรมแสดงออกของผู้ป่วยเด็กและพฤติกรรมดูแลของพยาบาล จากประเด็นการวิเคราะห์และอภิปรายทำให้นักศึกษาได้สังเกตถึงพฤติกรรมแสดงออกของตัวเอง

วิเคราะห์ความเหมาะสมของการแสดงออกของพฤติกรรมการดูแลตามแนวคิดการดูแลของโรช 5 ด้านซึ่งในด้านความเห็นอกเห็นใจเป็นพฤติกรรมการดูแลด้านหนึ่งที่นักศึกษาจะได้วิเคราะห์ว่า พฤติกรรมของพยาบาลที่แสดงออกมีความสอดคล้องกับแนวคิดของโรชอย่างไรบ้างและร่วมกันในการอภิปรายถึงประเด็นพฤติกรรมด้านความเห็นอกเห็นใจ ทำให้เห็นรูปแบบของพฤติกรรมการดูแลด้านความเห็นอกเห็นใจเด่นชัดขึ้น นอกจากนี้จากกิจกรรมการคิด วิเคราะห์ และการอภิปราย ประเด็นสำคัญในกรณีศึกษาแบบการเขียนและการแสดงบทบาทสมมุติ ช่วยให้นักศึกษาได้คำนึงถึงเหตุผลการแสดงออกของผู้ป่วยเด็ก ซึ่งทำให้เกิดความตระหนักถึงความคิด ความต้องการการดูแลของผู้ป่วยเด็ก นอกจากนี้นักศึกษายังมีโอกาสแสดงพฤติกรรมและร่วมแสดงอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยในสถานการณ์ผ่านกรณีศึกษาแบบการแสดงบทบาทสมมุติ โดยบทบาทนักศึกษาพยาบาลผู้ดูแลผู้ป่วย บทบาทผู้ป่วยเด็ก หรือบทบาทมารดาผู้ป่วยเด็ก และนักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์บทบาทและพฤติกรรมของตัวละคร รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงความรู้สึก ซึ่งช่วยพัฒนาทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักศึกษาที่มีต่อผู้ป่วยเด็ก เข้าใจถึงความต้องการทางอารมณ์ ความคิด และการยอมรับสภาพการเจ็บป่วยและการแสดงออกของผู้ป่วยเด็ก นอกจากนี้หลังจากการเรียนรู้ในแต่ละกรณีศึกษายังมีกิจกรรมการประยุกต์แนวคิดที่ได้จากการเรียนรู้ในกรณีศึกษามาใช้ในการวางแผนการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็กประจำวันบนหอผู้ป่วย โดยครอบคลุมแนวคิดการดูแลผู้ป่วยของโรช 5 ด้าน พฤติกรรมการดูแลด้านความเห็นอกเห็นใจมีความเป็นนามธรรมสูง ความเข้าใจในแนวคิดการดูแลและมีทักษะในการประยุกต์แนวคิดให้มีความเป็นรูปธรรมที่จะปฏิบัติได้จริงทำให้พฤติกรรมการดูแลด้านนี้เด่นชัดขึ้น หลังจากนั้นการที่ผู้วิจัยนัดหมายนักศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลและหว่านถ่วงกันในกลุ่มเพื่อนนักศึกษา โดยการเล่าประสบการณ์ที่สังเกตพบเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของผู้ป่วยทั้งทางบวกและลบ และพฤติกรรมดูแลที่นักศึกษาได้แสดงออกเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยเด็กระหว่างกันและกันจึงเป็นการทำให้นักศึกษาเข้าใจถึงความรู้สึกพื้นฐานทางด้านอารมณ์ของผู้ป่วยเด็ก สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2537) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาได้วิเคราะห์หรืออภิปรายพูดคุย โดยจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มและเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ด้านอารมณ์และความ รู้สึกของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดูแลของ Roach (1987) ที่กล่าวว่า ความเห็นอกเห็นใจจะเกิดขึ้นได้ผู้ดูแลต้องเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นพื้นฐานที่จะให้การดูแล จึงทำให้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมดูแลด้านความเห็นอกเห็นใจ

สำหรับนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กด้านความเห็นอกเห็นใจน้อยกว่ากลุ่มทดลอง เนื่องจาก ลักษณะการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มควบคุม เน้นขั้นตอนการปฏิบัติพยาบาล การทำหัตถการและบทบาทการรักษาทางการแพทย์ การเรียนการสอนที่จัดขึ้นในคลินิกส่วนใหญ่เป็นการศึกษาผู้ป่วยเฉพาะราย และสอนทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาล มีการสอดแทรกจริยธรรมบ้างแต่ไม่ใช่ประเด็นหลัก แม้ว่าจะมีการสอนเชิงบรรยายถึงกิจกรรมการพยาบาลแบบองค์รวมคือครอบคลุมด้านร่างกายและจิตใจ แต่ยังมีลักษณะเป็นนามธรรมที่ไม่มีรูปแบบพฤติกรรมที่เน้นการแสดงออกถึงพฤติกรรมการดูแล จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตในสถานการณ์จริงและการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหอผู้ป่วยเด็กจากอาจารย์และนักศึกษาในกลุ่มควบคุม พบว่า การเรียนการสอนส่วนใหญ่เน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาด้านพยาธิสรีระภาพของโรคที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยเด็กและการปฏิบัติการพยาบาลที่เหมาะสมกับโรคทางกายมากกว่าการการคำนึงถึงความต้องการทางอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของผู้ป่วยเด็กทำให้บางครั้งจะเลยถึงการคิดถึงความต้องการทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกของผู้ป่วยเด็กไป ทั้งนี้แม้จะมีการเรียนการสอนในภาคทฤษฎี เกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้บ้าง แต่จะไม่มีการสอนเชิงประยุกต์เพื่อให้เกิดการนำไปใช้ในการปฏิบัติการดูแลในศาสตร์การดูแลผู้ป่วยเด็ก จะเห็นได้ว่าแม้นักศึกษาจะมีการเรียนเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการ และความต้องการที่เหมาะสมวัยของเด็กในภาคทฤษฎี แต่การจัดการเรียนการสอนที่ขาดการกระตุ้นให้มีการเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับแนวคิดที่ควรคำนึงถึงในการดูแลผู้ป่วยเด็ก มาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์หรือถ่ายโยงความรู้การดูแลจากภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็กได้อย่างเพียงพอ จากลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมดังกล่าว จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กด้านความเห็นอกเห็นใจของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มทดลองน้อยกว่าและแตกต่างกันกับนักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานที่ 3 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กด้านสมรรถนะในการดูแลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กด้านสมรรถนะในการดูแลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาสามารถพัฒนาพฤติกรรมด้านสมรรถนะในการดูแลของนักศึกษาพยาบาลได้ จากความหมายของสมรรถนะในการดูแลผู้ป่วยเด็กเป็นพฤติกรรมที่กระทำโดยใช้กระบวนการพยาบาลในการแก้ไข

ปัญหา มีการตัดสินใจที่ดีและเหมาะสมเพื่อการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยเด็ก รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ป่วยเด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการตามปกติ การให้ข้อมูลในการรักษาพยาบาลแก่ผู้ป่วยเด็กด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับวัย (Roach , 1987) นักศึกษากลุ่มทดลองได้เรียนรู้กรณีศึกษาแบบการเขียน แบบการแสดงบทบาทสมมุติ และแบบการมอบหมายงาน ซึ่งจากการเรียนรู้ในกรณีศึกษาทั้ง 3 แบบ นักศึกษาได้เรียนรู้โดยการคิด วิเคราะห์และอภิปรายผล และฝึกทักษะการดูแลตามกระบวนการพยาบาล โดยประยุกต์แนวคิดการดูแลที่ได้จากการเรียนรู้กรณีศึกษามาเขียนแผนการปฏิบัติการพยาบาลประจำวันเพื่อนำมาปฏิบัติจริงบนหอผู้ป่วย นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้และสถานการณ์ในกรณีศึกษามีข้อมูลที่แสดงถึงกระบวนการและผลลัพธ์ของการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้วิธีการตัดสินใจและเกิดทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการที่ว่าเมื่อนักศึกษาได้มีโอกาสในการเรียนรู้การตัดสินใจมาก่อนเมื่อมาเผชิญกับปัญหาจะมีการตัดสินใจแก้ปัญหาและการแสดงบทบาทของตนเองได้ดีขึ้น (จินตนา ยูนิพันธุ์ , 2536 ; อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย, 2537 ; ประกะป คุปรัตน์ , 2537 ; พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ , 2537 ; Mellish and Brink , 1990) เป็นการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาในการใช้กระบวนการพยาบาลเพื่อการแก้ไขปัญหาของผู้ป่วยเด็ก หากกล่าวโดยสรุป กรณีศึกษาแบบการเขียนทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาแนวคิดและวิเคราะห์รูปแบบพฤติกรรมดูแลที่เหมาะสม สถานการณ์สมมุติทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรม และในกรณีศึกษาแบบมอบหมายงาน นักศึกษาได้เห็นตัวแบบในด้านสมรรถนะการดูแลจากพยาบาลและเพื่อนนักศึกษา ตลอดจนการสะท้อนกลับถึงพฤติกรรมดูแลจากกลุ่มเพื่อนและจากการประเมินพฤติกรรมตนเองเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยเด็ก สิ่งเหล่านี้ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมเกี่ยวกับสมรรถนะในการดูแลเกิดการปรับปรุงพฤติกรรมและมีพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กด้านสมรรถนะในการดูแลที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าคนที่บุคคลเคยมีประสบการณ์เดิมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาแล้วจะสามารถนำประสบการณ์ใหม่มาสังเคราะห์กับประสบการณ์เดิม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือการปฏิบัติ สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น (Brim อ้างถึงใน Gaff , 1975)

สำหรับนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลด้านสมรรถนะในการดูแลน้อยกว่ากลุ่มควบคุม เนื่องจาก จากการสัมภาษณ์อาจารย์ที่สอนกลุ่มควบคุมเกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนจัดขึ้นในคลินิกพบว่า การเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นภาคทฤษฎีผู้ป่วยเฉพาะรายและการสอนทักษะการปฏิบัติการกิจกรรม หรือการทำหัตถการต่างๆทางพยาบาล ซึ่งส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลการเจ็บป่วย โรคและพยาธิสรีระภาพของผู้ป่วยเด็ก โดยกิจกรรมในตอนท้ายของการเรียน

การสอน ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนดประเด็นและให้นักศึกษาร่วมกันอภิปรายกิจกรรมการพยาบาล จากสภาพการสอนทั่วไปจะเห็นได้ว่านักศึกษามีโอกาสในการใช้กระบวนการการคิดและการตัดสินใจ เป็นระบบน้อยกว่านักศึกษากลุ่มทดลองที่เรียนรู้กรณีศึกษาจาก 3 แบบ นอกจากนี้การดูแลผู้ป่วยเด็กเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและกิจกรรมการปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยเด็กบางอย่างตลอดจนปฏิบัติการการเจ็บป่วยของผู้ป่วยเด็กถือเป็นเรื่องใหม่ที่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 เพิ่งได้รับการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จึงต้องมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Bandura, 1977) การสร้างสิ่งเร้าในการจัดการเรียนการสอนตามปกติซึ่งมีเพียงสถานการณ์การเจ็บป่วยที่เน้นอาการ อาการแสดง และกิจกรรมการพยาบาลที่ส่วนมากเน้นโรค พยาธิสรีรภาพ และศาสตร์อื่น แต่ไม่ได้เน้นพฤติกรรมดูแลที่ถือเป็นบทบาทอิสระของวิชาชีพการพยาบาล จากเหตุผลที่กล่าวมาจึงทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กด้านสมรรถนะการดูแลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมน้อยกว่าและแตกต่างกันกับนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานที่ 4 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็ก ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กด้านความเชื่อมั่นไว้ใจของ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาสามารถพัฒนาพฤติกรรมดูแลด้านความเชื่อมั่นไว้ใจของนักศึกษาพยาบาลได้ เนื่องจากการสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาในครั้งนี้ นักศึกษากลุ่มทดลองได้เรียนรู้ตัวแบบเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพ การสร้างความเชื่อมั่นไว้ใจแก่ผู้ป่วยเด็กและญาติ โดยในกรณีศึกษาแบบการเขียนผู้วิจัยเรียบเรียงข้อมูลที่เป็นเรื่องราวของการแสดงออกถึงพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กที่มีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วยเด็กและครอบครัว การส่งเสริมให้ผู้ป่วยเด็กมีความมั่นใจในการดูแลตนเองและการให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาได้คิด วิเคราะห์และอภิปรายพฤติกรรมจากตัวแบบถึงการแสดงพฤติกรรมดูแลที่เหมาะสม และในกรณีศึกษาแบบการแสดงบทบาทสมมุติ ผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์การให้ยากับผู้ป่วยเด็ก โดยนักศึกษาทุกคนได้เรียนรู้ตัวแบบจากการเป็นผู้แสดงบทบาทหรือผู้สังเกตการณ์ ทั้งนี้นักศึกษาที่แสดงบทบาทเป็นผู้คิดรายละเอียดของเนื้อเรื่องที่ตนแสดงเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นไว้ใจตามแนวคิดการดูแลผู้ป่วยเด็กและผู้สังเกตการณ์ทำหน้าที่ในการกล่าวถึงประเด็นพฤติกรรมดูแลที่ผู้แสดงได้แสดงออก และมี การร่วมกันในการคิด วิเคราะห์และอภิปราย โดยเน้นบทบาทที่แสดงออกถึง

พฤติกรรมกรรมการดูแลของนักศึกษาพยาบาลว่ามีความเหมาะสมครอบคลุมแนวคิดการดูแลหรือไม่อย่างไร และนักศึกษาได้มีโอกาสในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมอีกครั้ง กิจกรรมดังกล่าวทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้รูปแบบพฤติกรรมกรรมการดูแลในด้านการสร้างสัมพันธภาพและด้านการสร้างความเชื่อมั่นไว้ใจให้กับผู้ป่วยเด็กและญาติ นอกจากนี้ในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาเขียนแผนปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยเด็กประจำวันจากการประยุกต์แนวคิดการดูแลผู้ป่วยเด็กที่ได้เรียนรู้จากกรณีศึกษา โดยประยุกต์แนวคิดการดูแลด้านความเชื่อมั่นไว้ใจจากกรณีศึกษาแบบการเขียนและกรณีศึกษาแบบการแสดงบทบาทสมมุติมาวางแผนให้เป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติจริงในหอผู้ป่วยเด็ก โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาทั้ง 3 แบบจึงส่งเสริมให้นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการดูแลด้านความเชื่อมั่นไว้ใจสูงกว่ากลุ่มควบคุม

สำหรับนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการดูแลด้านความเชื่อมั่นไว้ใจน้อยกว่ากลุ่มทดลอง เนื่องจาก พฤติกรรมการดูแลด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ เป็นพฤติกรรมกรรมการสร้างสัมพันธภาพที่ก่อให้เกิดความมั่นใจและความไว้วางใจในการดูแลผู้ป่วยเด็กและครอบครัว การส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีความมั่นใจ มีความหวัง กำลังใจที่จะดูแลตนเองและให้ความร่วมมือในการรักษาพยาบาล (Roach , 1987) จากความหมาย ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดพฤติกรรมกรรมการดูแลด้านความเชื่อมั่นไว้ใจซึ่งมีความเป็นนามธรรมสูงนั้น การส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมกรรมการดูแลด้านความเชื่อมั่นไว้ใจโดยการศึกษาจากตัวแบบเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อพิจารณาการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มควบคุม เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับโรคพยาธิสรีระภาพและการรักษาทางการแพทย์ แต่ขาดรูปแบบการเรียนการสอนที่จะได้เห็นตัวแบบที่แสดงออกถึงการสร้างสัมพันธภาพ และการสร้างความเชื่อมั่นไว้ใจกับผู้ป่วยเด็กด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เป็นต้นว่า การอธิบายให้ข้อมูลผู้ป่วยเด็กด้วยการเล่านิทาน การวาดภาพระบายสีเพื่ออธิบายข้อมูลการรักษาพยาบาล นอกจากนี้การที่บุคคลจะสร้างความเชื่อมั่นโดยการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นใจและความไว้วางใจในการดูแลผู้ป่วยเด็กและครอบครัว รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้ป่วยเด็กและครอบครัวมีความมั่นใจที่จะดูแลตนเองได้นั้น ผู้ที่ดูแลผู้ป่วยเด็กต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองที่แสดงออกถึงการสร้างสัมพันธภาพและการให้ความหวังและกำลังใจแก่ผู้ป่วยเด็กด้วยวิธีการที่เหมาะสม การจัดการเรียนการสอนตามปกติ ขาดการสอนเชิงประยุกต์ที่จะนำแนวคิดการดูแลด้านความเชื่อมั่นไว้ใจไปใช้ในสถานการณ์การดูแลผู้ป่วยจริง ผลกระทบที่ตามมาทำให้นักศึกษาประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีไปใช้ในการแสดงพฤติกรรมต่อผู้ป่วยได้ไม่เพียงพอ การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการดูแลและแสดงออกมาเป็นรูปธรรมก่อนการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงจึงเป็นเรื่องสำคัญ การมีสถานการณ์ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาเจตคติและพฤติกรรมกรรมการดูแล

ผู้ป่วย (พงษ์รัตน์ บุญญานุกัษ , 2536) จากลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองดังกล่าว จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กด้านความเชื่อมั่นไว้ใจของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมน้อยกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองทดลองและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานที่ 5 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็ก ด้านความสำคัญถูกต้องทางศีลธรรม และ จริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กด้านสำคัญถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาสามารถพัฒนาพฤติกรรมการดูแลด้านสำคัญความถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรมได้ เนื่องจากนักศึกษากลุ่มทดลองได้เรียนรู้จากกรณีศึกษาแบบการเขียน ซึ่งมีตัวแบบให้ศึกษาถึงความถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรมในผู้ป่วยเด็ก นักศึกษาได้คิด วิเคราะห์ และอภิปรายเกี่ยวกับความสำคัญถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรมในการดูแล ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาพฤติกรรมการดูแลและเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมการดูแลและการคำนึงถึงความเป็นบุคคลของมนุษย์ในแต่ละบุคคลที่จะดูแลไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ กิจกรรมการเรียนการสอนในโปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษานี้ ได้มีการกำหนดประเด็นเพื่อการคิด วิเคราะห์และอภิปรายที่ทำให้นักศึกษาได้คำนึงถึงความสำคัญถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรมในผู้ป่วยเด็ก ซึ่งการเรียนรู้เชิงการคิดในการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา เป็นความคิดเชิงวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ระดับการเรียนรู้เชิงการคิดที่เกิดขึ้นเป็นการเรียนรู้ในระดับสูง คือ ระดับการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า (จินตนา ยูนิพันธุ์ , 2536 ; อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย,2537 ; ประกอบ คุปรัตน์ ,2537 ; พงษ์รัตน์ บุญญานุกัษ , 2537 ; Mellish and Brink ,1990) นอกจากนี้ ในกิจกรรมการเขียนแผนการปฏิบัติการพยาบาลประจำวัน นักศึกษาได้ประยุกต์แนวความคิดการดูแลผู้ป่วยเด็กที่ได้จากการเรียนรู้ในกรณีศึกษามาวางแผนเพื่อนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงบนหอผู้ป่วยและหลังการปฏิบัติการพยาบาล ผู้วิจัยได้นัดหมายนักศึกษาเพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนแนวความคิดการดูแลระหว่างกันในกลุ่มเพื่อนนักศึกษา นักศึกษาแต่ละคนได้เล่าถึงประเด็นพฤติกรรมการดูแลด้านความสำคัญถูกต้องทาง ศีลธรรมและจริยธรรม ที่ได้ปฏิบัติในวันนั้น พร้อมยกตัวอย่างกิจกรรมที่ได้ทำ ซึ่งเป็นการทำให้แนวคิดที่มีความเป็นนามธรรมสูงออกมาเป็นรูปธรรมที่เห็นชัดขึ้น

สำหรับนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามปกติ มีคะแนนเฉลี่ย พฤติกรรมการดูแลด้านสำนึกความถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรมน้อยกว่านักศึกษาพยาบาล กลุ่มทดลอง เนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มควบคุมไม่มีการนำประเด็นความสำนึก ความถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรมในผู้ป่วยเด็กมากล่าวถึงอย่างชัดเจน กิจกรรมบางอย่างที่ควร คำนึงถึงและปลูกฝังให้นักศึกษามีความสำนึกถูกต้องทางจริยธรรม เช่น การกล่าวคำขอโทษผู้ป่วย เด็กเมื่อมีการรุกรานสิทธิของผู้ป่วยเด็ก การเปิดเผยร่างกายผู้ป่วยเฉพาะส่วนที่จะดูแล การไม่นำ เรื่องส่วนตัวของผู้ป่วยและญาติไปเปิดเผย การที่ผู้ดูแลควรอธิบายสิทธิผู้ป่วยที่ผู้ป่วยฟังได้ และ การบอกเหตุผลของการรักษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แม้ว่านักศึกษาเคยได้รับการสอนจากภาคทฤษฎี แล้วแต่จากการวิเคราะห์เนื้อหาทางจริยธรรมพบว่า มีวิชาที่กล่าวถึงในภาคทฤษฎี คือ วิชาจิต วิทยา จะกล่าวถึง จริยธรรมของคนในแต่ละวัย วิชาพัฒนาการพยาบาลจะกล่าวถึงบทบาทและ หน้าที่ของพยาบาลในการพัฒนาวิชาชีพและองค์กร และ วิชาจริยศาสตร์สำหรับพยาบาล กล่าว ถึง จริยธรรมโดยตรง แต่ยังไม่มีการประยุกต์ในวิชาการพยาบาลในศาสตร์สาขาต่างๆ ซึ่งส่วน ใหญ่เป็นการสอนแบบบรรยาย ทำให้นักศึกษาไม่สามารถประยุกต์หรือถ้อยความรู้การดูแล จากภาคทฤษฎีไปใช้ในการแสดงพฤติกรรมต่อผู้ป่วย จากลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แตก ต่างกันในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองดังกล่าว จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็ก ด้านสำนึกถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุมน้อยกว่านักศึกษา กลุ่มทดลองและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานที่ 6 คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กด้านพันธะผูกพันของนักศึกษา พยาบาลกลุ่มทดลองสูงกว่านักศึกษาพยาบาลกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลด้านพันธะผูกพันการ ปฏิบัติการดูแลของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันทาง นัยสำคัญทางสถิติ อภิปรายได้ว่า พฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กด้านพันธะผูกพันในการปฏิบัติกา รดูแล เป็นความตั้งใจมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามบทบาทการเป็นผู้ให้การดูแล ความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติการดูแลและแสวงหาความรู้ประกอบการดูแลผู้ป่วย(Roach ,1987) ซึ่งเป็นความ รับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้ป่วยและต่อวิชาชีพ การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์มุ่ง ปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลมีความรับผิดชอบ เสียสละ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและแสวงหา ความรู้ที่ถูกต้องอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับสวัสดิกภาวะของมนุษย์ หาก เกิดความผิดพลาดขึ้น อาจส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดภาวะแทรกซ้อน ทุกผลภาพ หรืออาจถึงแก่ชีวิต ได้ นอกจากนี้การกำกับจากอาจารย์นิเทศในระยะเวลาในการส่งงาน การติดตามกิจกรรมของ

นักศึกษาโดยการบันทึกประสบการณ์การพยาบาลที่ได้ปฏิบัติและการประชุมก่อนและหลังการปฏิบัติพยาบาลประจำวัน ทำให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นที่ต้องทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามเป้าหมายและในเวลาที่กำหนด จากการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวจึงทำให้คะแนนพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยด้านพันธะผูกพันในการปฏิบัติดูแลของนักศึกษาพยาบาลในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันทางนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการสรุปที่สำคัญมี ดังนี้

1. จากคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาโดยรวมสามารถสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา สามารถพัฒนาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้

2. จากคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษารายด้าน สามารถสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา สามารถพัฒนาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กในด้าน 1. ด้านความเห็นอกเห็นใจ 2. ด้านสมรรถนะในการดูแล 3. ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ และ 4. ด้านสำนึกความถูกต้องทางศีลธรรมและจริยธรรม ของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้

ดังนั้น ควรมีการนำแนวคิดการดูแล และรูปแบบการสอนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในคลินิก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของนักศึกษาพยาบาลที่จะสำเร็จออกไปเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดีในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าโปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาซึ่งประกอบด้วยกรณีศึกษา 3 แบบ ได้แก่ แบบการเขียน แบบการแสดงบทบาทสมมุติ และแบบการมอบหมายงานให้ศึกษาตัวแบบจากพยาบาลประจำหอผู้ป่วยและเพื่อนนักศึกษาที่เรียนร่วมกันในหอผู้ป่วย สามารถพัฒนาพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาพยาบาลได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

- ควรมีการนำโปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาและการใช้ศาสตร์การดูแลไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหอผู้ป่วย ทั้งนี้เพราะการที่นักศึกษาจะมีพฤติกรรม การดูแลที่เหมาะสมจำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้ โดยเฉพาะจากตัวแบบและกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม แต่ในสภาพการณ์จริงในหอผู้ป่วยมักพบว่าความเป็นแบบอย่างของพยาบาลในการแสดงพฤติกรรมดูแลถูกขัดขวางจากภาระงานที่พยาบาลมีมากขึ้น ประกอบกับจำนวนบุคลากรทางการพยาบาลที่มีอัตรากำลังน้อย นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในหอผู้ป่วยส่วนมากเน้นเนื้อหาวิชาการ ทักษะการปฏิบัติกิจกรรมและเหตุการณ์ต่างๆ การจัดประสบการณ์ที่เน้นให้เรียนรู้ถึงพฤติกรรมดูแลและการแสดงออกถึงพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยที่เหมาะสมยังมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีการพัฒนาพฤติกรรมดูแลของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา เพื่อพัฒนาพฤติกรรมดูแลซึ่งเป็นบทบาทอิสระของวิชาชีพพยาบาลให้มีความเป็นรูปธรรมเด่นชัดขึ้น นอกจากนี้โปรแกรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษายังช่วยพัฒนาการคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้เรียน โดยนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

- รูปแบบการสอนกรณีศึกษาในคลินิกและการใช้แนวคิดการดูแลในสาขาพยาบาลศาสตร์ ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการนำมาสอนอย่างเต็มรูปแบบอย่างแพร่หลาย จึงควรมีการสนับสนุนให้อาจารย์พยาบาลใช้วิธีการสอนรูปแบบนี้ โดย การจัดอบรมการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบกรณีศึกษาและการจัดอบรมการประยุกต์แนวคิดการดูแลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรมีการวิจัยติดตามความคงทนของพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กของนักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยในระยะเวลาที่นานขึ้น
- ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในการเลือกกลุ่มตัวอย่างคือไม่สามารถทำการศึกษาพฤติกรรมดูแลผู้ป่วยเด็กก่อนการทดลอง เพื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมดูแลภายหลังการทดลองได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรพิจารณารูปแบบการวิจัยแบบ 2 กลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เคยมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยในวิชาที่จะทำการทดลองมาก่อน
- ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ การสอนโดยการใช้แนวคิดการดูแลของโรคร่วมกับการสอนตามปกติและการสอนโดยใช้แนวคิดการดูแลของโรคร่วมกับการสอนแบบการใช้กรณีศึกษา